

Rivâyet ve Dirâyet Tefsirleri ile
İşârî Tefsirler Işığında

KUR'ÂN'IN GÜZELLİK VE ÇİRKİNLİĞE BAKIŞI

RIDVAN SANUR

İLÂHİYAT

dünbugün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2022, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 271
İlahiyat: 18

ISBN 978-625-8371-79-6
Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2022

Yazar:
Rıdvan Sanur

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Dizi Editörü:
Seyyid Sancak

Kapak/Mizanpaj:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Egokitap (Sertifika No: 51549)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Sanur, Rıdvan
Rivâyet ve Dirâyet Tefsirleri ile İşârî Tefsirler Işığında: Kur'ân'ın Güzellik ve Çirkinliğe Bakışı
/ Rıdvan Sanur (Dr.) ___
İstanbul: DBY Yayınları, 2022.
349 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 271) ___ Dizin var
ISBN 978-625-8371-79-6
1- İlahiyat 2- Kur'an Araştırmaları 3- Tefsir İncelemeleri 4- Estetik

Bu kitap 05.10.2022 tarihinde İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. İskender Şahin danışmanlığında tamamlanan "Kur'ân'da Güzellik ve Çirkinlik" başlıklı doktora tezinin tekrar gözden geçirilmesiyle hazırlanmıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Kısaltmalar	6
Ön Söz	13
Giriş	17
I. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Kaynakları.....	17
II. Felsefi Açıdan Estetik, Güzellik, Çirkinlik ve Sanat.....	22
A. Estetik.....	22
B. Güzellik.....	26
C. Çirkinlik.....	29
D. Sanat.....	32
III. Kitab-ı Mukaddes Açısından Güzellik ve Çirkinlik.....	36
IV. Cahiliye Döneminde Güzellik ve Çirkinlik.....	42
BİRİNCİ BÖLÜM	
KUR'ÂN'DA GÜZELLİK	
I. Güzelliğin Kavramsal Çerçevesi	51
A. H-s-n/حسن.....	51
B. T-y-b/طيب.....	55
C. C-m-l/جمال.....	57

D. Ş-n-a/صنع	60
E. B-h-c/بهج	61
F. B-d-a/بدع	63
G. Z-y-n/زين	65
H. H-l-y/حلي	67
I. Z-h-r-f/زخرف	68
J. A-r-f / عرف	69
K. A-c-b/عجب	72
L. B-l-g̃/بلغ	74
M. Y-s-r/يسر	76
N. L-y-n/لين	77
O. Kavramların Değerlendirilmesi	78
II. Allah ve Güzellik	80
A. Esmâ ve Güzellik	80
B. Allah'ın Yaratması ve Güzellik	83
1. Allah'ın Suret Vermesi ve Güzellik	87
2. Allah'ın Eşsiz Yaratıcılığı ve Güzellik	89
3. Allah'ın Sanatı ve Güzellik	90
C. Kelâmullah ve Güzellik	92
D. Allah'ın Boyası ve Güzellik	93
E. Allah'a İman ve Güzellik	94
F. Allah'ın Hükmi ve Güzellik	96
G. Allah'ın Adağı Kabûlü ve Hz. Meryem'i Yetiştirmesinin Güzelliği	97
H. Allah'ın İhsanı ve Güzellik	98
III. Dünyevî Boyutta Güzellik	101
A. Maddî Güzellik	101
1. İnsan ve Güzellik	101
a. Kadın ve Güzellik	105

2. Mal ve Güzellik	109
3. Hayvanlar ve Güzellik	111
4. Zanaat ve Güzellik	114
5. Takı ve Güzellik	117
6. Tabiat (Toprak-Bitki-Rüzgâr) ve Güzellik	123
7. Gök Cisimleri ve Güzellik	128
IV. Manevi Boyutta Güzellik	131
A. İman ve Güzellik	131
B. Aile İçi İlişkilerde Güzellik	133
1. Anne-Baba ve Güzellik	133
2. Evlenme ve Güzellik	135
3. Çocuk ve Güzellik	141
C. Amelî Bağlamda Güzellik	144
1. Muhsin ve Güzellik	149
2. İnfak ve Güzellik	153
3. Helâl Yiyecek ve Güzellik	155
4. Yetime Vasîlik ve Güzellik	159
5. Borç ve Güzellik	162
6. Vasiyet ve Güzellik	164
D. Dünyanın Fani Oluşu ve Güzellik	165
E. Ahlâk ve Güzellik	173
1. Peygamberler ve Güzellik	174
2. Peygamberlerin Örnekliliği ve Güzellik	176
3. Sabır ve Güzellik	178
F. Söz ve Güzellik	181
1. Selam, Ögüt ve Tartışmada Güzellik	187
2. Maruf Söz ve Güzellik	189

V. Uhrevî Boyutta Güzellik	192
A. Cennet ve Güzellik.....	192
B. Güzel Hayat.....	195
C. Güzelliği Müjdeleme.....	196
D. Güzel Ev.....	198
E. Güzel Takı.....	199
F. Güzel Ağaç.....	201

İKİNCİ BÖLÜM KUR'ÂN'A GÖRE ÇİRKİNLİK

I. Çirkinliğin Kavramsal Çerçevesi	205
A. K-b-h/قبح.....	205
B. S-y-e/سینه.....	208
C. F-h-ş/فحش.....	210
D. H-b-s/خبث.....	211
E. N-k-r/نکر.....	213
F. K-r-h/کره.....	215
G. N-c-s/نجس.....	218
H. R-c-s/رجس.....	220
I. S-v-l/سول.....	221
J. L-g-v/لغو.....	222
K. Z-û-r/زور.....	224
L. R-f-s/رفث.....	225
M. Kavramların Değerlendirilmesi.....	226
II. Allah Katında Çirkinlik	228
A. Allah'ın Küfrü, Fıskı ve İsyanı Çirkin Göstermesi.....	228
B. Çirkinlikten Korunmada Allah'ın Yardımı.....	230
C. Allah'ın Haram Kıldığı Çirkinlikler.....	232
D. Allah'ın Çirkinliği Süslemesi.....	234

III. Şeytan ve Çirkinlik	237
A. Şeytanın Çirkin Olanı Güzelleştirmesi.....	237
B. Şeytanın Çirkinliği Emretmesi.....	241
C. Şeytan İşi ve Çirkinlik.....	245
IV. Manevi Boyutta Çirkinlik	248
A. Küfür Bağlamında Çirkinlik.....	248
1. Küfür ve Çirkinlik.....	248
a. Küfür Sözleri ve Çirkinlik.....	260
b. Allah'a Kız Çocuğu İsnadı ve Çirkinlik.....	265
B. Amelî Bağlamda Çirkinlik.....	266
1. Menşei Açısından Çirkinlik.....	267
2. Zahir ve Batın Açısından Çirkinlik.....	270
3. Aile İçi İlişkilerde Çirkinlik.....	273
a. Hz. Peygamber'in Eşleri ve Çirkinlik.....	273
b. Evlenme ve Çirkinlik.....	275
4. Kötü Amel ve Çirkinlik.....	279
5. Haram ve Çirkinlik.....	282
6. Savaşın Çirkin Yönü.....	287
7. Cinayet ve Çirkinlik.....	290
8. Zina ve Çirkinlik.....	291
9. Mal ve Çirkinlik.....	299
10. Kesret ve Çirkinlik.....	303
11. Tövbe ve Çirkinlik.....	304
12. Namazın Koruyuculuğu ve Çirkinlik.....	306
13. Çirkinliğin Güzel Gösterilmesi.....	310
14. Ahlâk ve Çirkinlik.....	313
1. İftira ve Çirkinlik.....	313
2. Gıybet ve Çirkinlik.....	315
3. Yalan ve Çirkinlik.....	316
4. Yemin ve Çirkinlik.....	319

15. Söz Bağlamında Çirkinlik	321
16. Manevî Değerlere Saygı ve Çirkinlik.....	325
V. Uhrevî Boyutta Çirkinlik.....	329
A. Azap ve Çirkinlik	329
B. Cennette Çirkin Konuşmanın Olmaması.....	332
Sonuç.....	335
Kaynakça.....	343
Dizin	347

Ön Söz

İnsan, hayatı süresince bir mücadele içindedir. Bu mücadelesinde bazı şeyleri hedef olarak görürken bazılarını ise sakınması ve uzak durması gereken şeyler şeklinde değerlendirmektedir. Güzel olan her şey insan tarafından hedef olarak görülürken çirkin olan her şeyin hayata dahil edilmemesi gerektiği malûmdur. Hayat serüveninde güzele ram olan kimse, iyinin, doğrunun, hakikatin ve bilginin talibi olmuştur. Ama çirkine düşer olan kimse ise kötünün, yalanın ve batılın esiri olmuştur.

Güzellik ve çirkinlik her bilim dalının kullandığı kavramlardır. Her bilim dalının bu kavramları kullanması, kavramların farklı anlamları ve yönleri bulunduğunu göstermektedir. Epistemoloji doğru ve yalanın, ontoloji hakikat ve noksanlığın, teoloji helâl ve haramın, ahlâk iyi ve kötünün, estetik değer ve değersizliğin yönünü güzellik ve çirkinlikle ilişkilendirmektedir. Bu ilişkilendirmeler, güzellik ve çirkinliğin farklı anlamlara gelebildiğini göstermektedir. Evrensel bir tanımı olmayan bu kavramların genel bir kullanıma sahip olduğunun da nişanesidir.

Güzellik ve çirkinlik, kendilerinde bulunan aslî ve ârizî niteliklerle mezhep, ideoloji ve fikirlerin istikametine yön vermiştir. Güzellik, mutlak, fitrî ve evrensel olduğu için onu kimin işlediği ve meydana getirdiği tartışma konusu olmamıştır. Ama çirkinliğin ârizî, kesbî, izâfî ve öznel olan özellikleri itibarıyla fâilî ve sorumlusu her zaman tartışmaya konu olmuştur. Bunun sonucunda çirkinlik kimi zaman şeytana kimi zaman da insana isnat edilmiştir. Çünkü güzelliğin takdir ve taltifine mazhar olmak, nefsin hoşuna

gitmektedir. Buna karşın çirkinliğin tenkit ve sonucu, kimsenin muhatap olmak istemediği bir durumdur.

Güzelliğin varlığı tartışma konusu olmamaktadır. Ama çirkinliğin varlığı hem tartışılmış hem de varlığı durumunda kime ait olduğu, mezhep ve ideolojilerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Düalizm, teodise, şeytanın varlığı, hüsn-kubh gibi meseleler, çirkinliğin varlığına ve nispetine verilen cevapların uyumsuzluğundan ötürü devam eden konulardır. Bu meselelerin odak noktası, izâfi olan çirkinliğin mutlak güzellikle olan mukayesesidir. İzâfi olan çirkinlik, mahlûkata ait sınırlı bir kavramdır. Sınırlılık ve göreceliğin baskın olduğu çirkinlik, özneliği ortaya çıkarılmaktadır.

Netice itibarıyla güzellik ve çirkinlik, İslâm medeniyeti tarafından araştırılması gereken ve son derece önemli olan kavramlardır. Bu kavramlar, araştırmacılar tarafından ya tek taraflı ya da cüzî olarak araştırmalara konu olmuştur. Ayrıca Kur'ân'ın güzellik anlayışı, genellikle din felsefesi tarafından araştırılmasına karşın temel İslâm bilimleri ve tefsir ilmi açısından yeterince araştırılmamıştır. Kur'ân'da geçen güzellik ve çirkinlik kavramlarının tefsir ilmi açısından araştırılmasının ilim camiasına katkıda bulunacağı öngörülmüştür.

Bu araştırmamızda Kur'ân'da güzelliğe ve çirkinliğe temas eden kavramların ilk dönem sözlükleri, furûk sözlükleri, Kur'ân mu'cemleri ve ıstılâh eserlerinden araştırılması, Kur'ân'ın nazil olduğu ortamda hangi anlamlara geldiği konusunda bizlere fikir verecektir. Belirlediğimiz kavramların rivâyet, dirâyet ve işârî türü eserlerde nasıl tefsir edildiğini ve İslâm medeniyetinin ana kaynağı olan Kur'ân'ın bu kavramlarla nasıl bir mefhumu kastettiğini anlamaya yaklaşabiliriz. Güzellik ve çirkinliğin mukayeseli bir şekilde araştırılması ve işârî tefsirler açısından incelenmesi, dikkate değer bir çalışma olmasını sağlamaktadır.

Bu çalışmamız sırasında konunun seçilmesinde, planının hazırlanmasında ve değerlendirilmesinde bana yol gösteren, her zaman yakın ilgi ve yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Doç. Dr. İskender ŞAHİN'e teşekkür ederim. Gerek tez izleme komisyonunda gerekse diğer zamanlarda fikirleri ve önerileriyle çalışmamıza katkıda bulunan Prof. Dr. Sevgi TÛTÛN'e, Prof. Dr. Muammer ERBAŞ'a, Dr. Öğretim Üyesi Haris MACIC'e ve Dr.

Öğretim Üyesi Akif YILDIRIM'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Tezin okunması için bizlere zaman ayıran Melek ABADANOĞLU ve Mehmet Salih GENÇ hocalarıma teşekkür ederim.

Rıdvan SANUR
İzmir, 2022

Kaynakça

- Abdülbâki, Muhammed Fuâd, *Mu'cemü'l-Müfrehes li-Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1945.
- Altuntaş, Halil, Muzaffër Şahin, *Kur'an-ı Kerim Meâli*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 12. baskı, 2011.
- Âlûsî, Şihâbüddin Mahmud b. Abdullah el-Hüseyinî, *Rûhü'l-Me'âni ft-Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîm ve Seb'i'l-Mesânî*, (Thk. Ali Abdülbâri Atiyye), Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- Apak, Adem, *Kur'an'ın Geliş Ortamında Arap Toplumu (Sosyal, Kültürel ve İktisadi Hayat)*, İstanbul: Kuramer, 2. baskı, 2018.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasan b. Abdullah b. Sehl Mihrân, *el-Furûkü'l-Lügâviyye*, Kahire: Dârü'l-İlm ve's-Sekâfe.
- _____, *Mu'cemü'l-Furûki'l-Lügâviyye*, (Thk. Beytullah Beyât), Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, 1412.
- _____, *Teshihü'l-Vücüh ve'n-Nezâir*, (Thk. Muhammed Osman), Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 2007.
- Ayvazoğlu, Beşir, "Estetik ve Tasavvuf", *Vefatının 10. Yılında Mehmed Zahid Kotku ve Tasavvuf Sempozyumu*, İstanbul: Seha Neşriyat, 1991, s. 201-205.
- Beyhâkî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin, *Şa'bü'l-Îmân*, (Thk. Muhtâr en-Nedvî), Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fi, *el-Câmi'ü'l-Müsnedi's-Sahîhi'l-Muhtasar*, (Thk. Muhammed Züheyr b. Nâsır), Dârü Tûki'n-Necât, 1422.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammad el-Fârâbî, *es-Sihâh Tâci'l-Lüga ve Sihâhü'l-Arab*, (Thk. Ahmed Abdülgafur Attar), Beyrut: Dârü'l-İlm, 4. baskı, 1987.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 3. baskı, 1999.
- Cürçânî, Şerif Ali b. Muhammed, *et-Ta'rifât*, Lübnan: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1983.
- Çalışkan, İsmail, "İslâm Estetiği Üzerine Bir Deneme", Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı 10, 1998, s. 323-350.

- Çüçen, Abdulkadir, *Felsefeye Giriş*, İstanbul: Sentez Yayıncılık, 10. baskı, 2016.
- Demir, Eyyüp, *Estetik*, Orion Kitabevi, 2. baskı, Ankara 2012.
- Demirli, Ekrem “Tasavvufta Estetik Algısı Hakkında Bir Değerlendirme”, *VI. Dinî Yayınlar Kongresi İslam, Sanat ve Estetik*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014, s. 105-110
- Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî, *es-Sünen*, (Thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid), Beyrut: el-Mektebü'l-Asriyye.
- Ebû Ubeyde, Ma'mer b. el-Müsennâ et-Teymî el-Basrî, *Mecâzü'l-Kur'an*, (Thk. Muhammed Fuat Sezgin), Kâhîre: Mektebetü'l-Hâncî, 1381.
- Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed, *Nüzhetü'l-Ayüni'n-Nevâzir fi-İlmi'l-Vüçüh ve'n-Nezâir*, (Thk. Muhammed Abdülkerim Kâzım er-Râzî), Lübnan: Müessesetü'r-Risâle, 1984.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed el-Herevî, *Tehzîbü'l-Lüga*, (Thk. Muhammed Ays Mer'eb), Beyrut: Dârü İhyâ et-Turâsî'l-Arabî, 2001.
- Fahreddin er-Râzî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer et-Teymî, *Mefâtihi'l-Gayb (Tefsîrû'l-Kebîr)*, Beyrut: Dârü İhyâ t-Turâsî'l-Arabî, 3. baskı, 1420.
- Fayda, Mustafa, “Câhiliye”, İstanbul: *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1993, cilt 7, s. 17-19.
- Ferâhidî, Ebû Abdurrahman Halil b. Ahmed b. Ömer el-Basrî, *Kitâbü'l-Ayn*, (Thk. Mehdi el-Mahzûmî-İbrâhim es-Sâmîrî), Mektebetü'l-Hilâl, trhsz.
- Ferrâ, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ziyâd, *Me'âni'l-Kur'an*, (Thk. Ahmed Yûsuf en-Necâtî), Mısır: Dârü'l-Misriyye, trhsz.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî, *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*, Dımeşk: Dârü'l-Feyhâ-Dârü'l-Menhel, 2010.
- Hadduri, Macid, *İslam'da Adalet Kavramı*, ter. Selahattin Ayaz, Bursa: Ekin Yayınları, 3. Baskı, trhsz.
- Bursevî, İsmail b. Mustafa Hakkî el-İstanbulî el-Hanefî el-Halvetî, *Rûhü'l-Beyân*, Beyrut: Dârü'l-Fikr, trhsz.
- Hünler, Hakkı, *Estetik'in Kısa Tarihi*, Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2. Baskı, 2011.
- Işık, Aydın, *Din ve Estetik Felsefi Bir İnceleme*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2. Baskı, 2013.
- İbn Acîbe, Ebû'l-Abbas Ahmed b. Muhammed b. el-Mehdî el-Hasenî el-Encerî el-Fâsî, *el-Bahrü'l-Medîd fi-Tefsîri'l-Kur'âni'l-Mecîd*, (Thk. Ahmed Abdullah el-Kureysî), Kâhîre: 1419.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir b. Muhammed et-Tûnusî, *Tahrîrû'l-Ma'ne's-Sedîd ve Tenvîrû'l-Akli'l-Cedîd min-Tefsîri'l-Kitâbi'l-Mecîd (et-Tahrîr ve't-Tenvîr)*, Tûnus: Dârü't-Tûnusiyye, 1984.
- İbn Düreyd, Ebû Bekir Muhammed b. el-Hasan el-Ezdî, *Cemheretü'l-Lüga*, (Thk. Remzi Münir), Beyrut: Dârü'l-İlm, 1987.
- İbn Fâris, Ebû'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekeriyâ el-Kazvîni er-Râzî, *Mu'cemü Mekâyisi'l-Lüga*, (Thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn), Dârü'l-Fikr, 1979.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fida İsmail b. Ömer el-Kureysî, *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-Azîm*, Dımeşk: Dârü's-Selâm-Dâü'l-Feyhâ, 2. Baskı, 1998.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni, *es-Sünen*, (Thk. Muhammed Fuâd Abdülbâki), Dârü İhyâ'i'l-Kütübi'l-Arabiyye.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddin Muhammed Ali b. Muhammed, *Resâ'ilü İbnü'l-Arabî*, Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed Mükrem el-Ensârî, *Lisânü'l-Arab*, Beyrut: Dârü's-Sâdir, 3. baskı, 1414.
- İmruü'l-Kays, Hunduc b. Hucr b. el-Hâris Âkilü'l-Mürâ, *Divânu İmruü'l-Kays*, Dârü'l-Ma'ârif.
- İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed, *el-Müfredât fi-Garîbi'l-Kur'an*, (Thk. Safvân Adnân ed-Dâvudî), Dımeşk: Dârü'l-Kalem, 1412.
- Kalın, İbrahim, *Barbar Modern Medeni Medeniyet Üzerine Notlar*, İnsan Yayınları, 2018.
- Kitabı Mukaddes Şirketi Komisyonu, *Kutsal Kitap*, İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 3. Baskı, 2003.
- Koç, Turan, *İslâm Estetiği*, İstanbul: İsam Yayınları, 8. Baskı, trhsz.
- _____, “İslamî Estetik Telakkide Varlık, Bilgi ve Değer”, *VI. Dinî Yayınlar Kongresi İslam, Sanat ve Estetik*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014, s. 119-126.
- Kuşeyrî, Abdülkerim b. Hevâzin b. Abdülmelik, *Letâ'ifu'l-İşârât (Tefsîrû'l-Kuşeyrî)*, (Thk. İbrâhim el-Besyûni), Mısır: Hey'etü'l-Misriyye, 3. baskı.
- Kutluer, İlhan, “İslam Entelektüel Geleneğinde Estetik Perspektifler”, *VI. Dinî Yayınlar Kongresi İslam, Sanat ve Estetik*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014, s. 91-104
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed, *Te'vilâtu Ehli's-Sünne (Tefsîrû'l-Mâturîdî)*, (Thk. Mecdi Bâsülüm), Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Mukâtil b. Süleymân, *el-Vüçüh ve'n-Nezâ'ir fi'l-Kur'âni'l-Azîm*, (Thk. Hâtım Sâlih ed-Dâmin), Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2. Baskı, 2011.
- Mutluel, Osman, *Kur'an ve Estetik*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2. Baskı, 2016.
- Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *el-Câmi'ü's-Sahîh (el-Müsnedü's-Sahîhi'l-Muhtasar)*, (Thk. Muhammed Fuâd Abdülbâki), Beyrut: Dârü İhyâ'i't-Turâsî'l-Arab, trhsz.
- Nâbiğa ez-Zübyânî, *Divânu'n-Nâbiğatü ez-Zübyânî*, (Thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm), Dârü'l-Ma'ârif, 2. Baskı, trhsz.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî, *es-Sünen (el-Müctebâ)*, (Thk. Abdülfettâh Ebû Gudde), Haleb: Mektebetü'l-Matbû'âti'l-İslâmiyye, 1986.
- Öğmüş, Harun, *Câhiliyye Döneminde Araplar*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Öztürk, Yaşar Nuri, *Kur'an-ı Kerim ve Sünnete Göre Tasavvuf*, İstanbul: Fatih Yayınevi, trhsz.
- es-Sâbûnî, Nüreddin, *Mâturîdiyye Akaidi*, (Ter. Bekir Topaloğlu), İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları (İFAV), 16. Baskı, 2016.

- Şahin, İskender, *Sami Dilleriyle Mukayeseli Olarak Kur'an'da Bir Defa Geçen Kelimeler*, İstanbul: Okur Akademisi, 2018.
- _____, *Kur'an-ı Kerim ve Sâmi Dillerinde Ortak Sözcükler*, Ankara: Gece Kitaplığı, 2020.
- Şeybânî, Ebû Amr, *Şerhü'l-Mu'allakâti't-Tis'â*, (Thk. Abdülmecid Hamevî), Beyrut: Müessesetü'l-A'lamî, 2001.
- Şimşek, İsmail, "Tanrı'nın Varlığının Delili Olarak Güzellik Kanıtı", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt: 5, sayı: 10, 2014, s. 67-84.
- Taberânî, Süleymân b. Ahmed, *Mu'cemü'l-Kebîr*, (Thk. Hamdî b. Abdülmecid), Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1994.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid b. Kesir b. Gâlib el-Âmilî, *Câmi'ül'l-Beyân fî-Te'vîli'l-Kur'an*, (Thk. Ahmed Muhammed Şâkir), Müessesetü'r-Risâle, 1420.
- Tehânavî, Muhammed b. Ali, *Mevsû'atu Keşşâfi Istulâhâti'l-Fünûn ve'l-Ulûm*, (Thk. Ali Dahruc), Beyrut: Mektebu Lübnân, 1996.
- Timuçin, Afşar, *Estetik*, Bulut Yayıncılık, 10. Baskı, trhsz.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, *el-Câmi'ü's-Sahîh (el-Câmi'ü'l-Kebîr-Sünenü't-Tirmizî)*, (Thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf), Dârü'l-Garbi'l-İslâmiyye, 1998.
- Tokat, Latif, "Varoluşun Estetik Boyutu ve Din", İstanbul: *İslâm ve Sanat Tartışmalı İlmî Toplantı 7-9 Kasım 2014*, 2015, s. 123-144.
- Tolstoy, Levi Nikolayeviç, *Sanat Nedir?*, ter. Kübra Yıldırım, İstanbul: İlgi Kültür Sanat, 2. Baskı, 2021.
- Tunalı, İsmail, *Estetik*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 19. Baskı, 2019.
- Tüsterî, Ebû Muhammed b. Sehl b. Abdullah b. Yûnus b. Refî', *Tefsîrû't-Tüsterî*, (Thk. Muhammed Bâsil), Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1423.
- Uyanık, Mevlüt, *Felsefi Düşünceye Çağrı*, Ankara: Elis Yayınları, 3. Baskı, 2012.
- Yazır, Elmalılı Hamdî, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Eser Kitabevi, 1982.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhim b. es-Serrî b. Sehl, *Me'âni'l-Kur'an ve İ'râbuhu*, (Thk. Abdülcelil Abdehu Şelebî), Beyrut: Âlimü'l-Kütüb, 1988.
- Zemahşerî, Cârullah Ebû'l-Kâsım Mahmud b. Amr b. Ahmed, *el-Keşşâf an-Hakâ'iki Gavâmidü't-Tenzîl*, Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-Arabî, 3. Baskı, 1407.

Dizin

A

- Ahd-i Cedîd 36, 37, 38, 41, 42
 Ahd-i Kadîm 36, 37, 38, 40, 41, 42
 ahlak 22, 26, 28, 38, 39, 40, 41, 46,
 47, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59,
 60, 62, 68, 69, 70, 73, 74, 77, 78,
 110, 118, 124, 131, 148, 156, 160,
 177, 180, 185, 186, 205, 210, 211,
 212, 218, 223, 224, 225, 251, 273,
 274, 277, 279, 283, 297, 336, 337,
 339, 340
 Arafat dağı 69
 Âramca 56, 59, 214, 220
 Aristoteles 26
 Asurca 56, 59, 214
 Aşûre günü 66

B

- Baumgarten 22, 23, 26, 27, 29

C

- Câhiliye dönemi 19, 42
 Cemâl 35, 83, 88, 104, 272, 275, 337
 Christian Wolf 23
 Cürcânî 20, 54, 55, 59, 64, 74, 207,
 211, 223, 343

E

- Ebû Cehil 81, 168, 262
 Eduard Lalo 34
 epistemoloji 22, 26, 33, 37
 Esmâ-i Hüsnâ 80
 Estetik 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26,
 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35,
 74, 77, 337, 339, 343, 344, 345, 346
 Ezdâd 60

F

- Firavun 40, 116, 117, 123, 165, 175,
 176, 206, 234, 235, 329, 330, 331

G

- Gotthold Ephraim Lessin 29

H

- Hız. Âdem 70, 71, 237
 Hz. Eyüb 37
 Hz. Havva'nın 70
 Hz. İbrâhim 70
 Hz. İsa 33, 89, 90, 93, 254
 Hz. Musa 39, 121, 123, 165, 175,
 176, 183, 285, 290, 330

Hız. Peygamber 55, 63, 81, 88, 95, 96, 104, 106, 111, 122, 133, 154, 162, 164, 171, 174, 175, 176, 177, 182, 186, 189, 201, 202, 229, 238, 246, 249, 252, 255, 259, 261, 263, 273, 276, 279, 288, 295, 300, 303, 304, 309, 314, 317, 318, 322, 327
 Hz. Yusuf 39, 40, 99, 100, 151, 152, 179, 182, 183, 222, 230, 231, 232

İ

İbn Acîbe 21, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 145, 147, 148, 152, 153, 154, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 201, 230, 231, 233, 235, 238, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 247, 249, 251, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 265, 266, 269, 271, 272, 274, 276, 277, 278, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 292, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 306, 309, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 330, 332, 333, 334, 344

İbn Düreyd 20, 52, 55, 56, 58, 60, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 72, 74, 75, 76, 77, 210, 212, 218, 219, 220, 224, 344

İbn Fâris 55, 58, 60, 62, 63, 65, 67, 70, 72, 77, 205, 210, 212, 214, 216, 218, 220, 221, 222, 224, 225, 344
 İbranca 56, 59, 214, 220, 225
 İsfehânî 52, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 73, 75, 76, 78, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 219, 220, 222, 223, 224, 226, 345

K

Katharsis 24
 kelam 63, 64, 70, 74, 104, 265
 Kitab-ı Mukaddes 19, 36, 37, 38, 39, 42, 336
 Kur'ân-ı Kerim 17, 20, 51, 56, 59, 214, 220, 226, 345, 346
 Kuşeyrî 21, 83, 86, 88, 90, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 102, 103, 105, 108, 110, 111, 112, 115, 117, 119, 121, 123, 126, 128, 129, 130, 132, 135, 137, 139, 140, 141, 142, 145, 147, 148, 152, 154, 158, 160, 162, 164, 165, 168, 170, 171, 173, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 201, 202, 231, 234, 235, 236, 241, 242, 244, 245, 251, 252, 254, 256, 258, 259, 260, 262, 264, 265, 266, 271, 272, 273, 275, 277, 278, 281, 283, 289, 290, 292, 294, 295, 299, 301, 302, 306, 309, 311, 314, 318, 319, 320, 321, 323, 325, 326, 328, 332, 333, 334, 345

M

Metafizik 36
 Mü'min 56, 87, 95, 124, 131, 155, 171, 185, 217, 229, 234, 288

N

Nâbiğa 19, 44, 45, 46, 47, 345

O

ontoloji 22, 26

P

Platon 23, 26, 335, 336

R

Rönesans 25, 28, 33, 335

S

sanat 17, 23, 24, 26, 27, 28, 32, 33, 34, 35, 43, 44, 60, 61, 90, 91, 114, 115, 116, 335, 336, 339
 Shaftesbury 27
 Siyon 36
 St. Thomas 26
 Süleymaniye Câmi 32
 Süryanca 56, 59, 214, 220, 225

T

Tehanâvî 55, 57, 64, 207, 218, 219, 223
 teoloji 22, 40

Z

Zeccâc 20, 53, 54, 56, 57, 59, 61, 63, 64, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 209, 211, 213, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 346
 Zemahşerî 20, 81, 84, 85, 87, 88, 89, 91, 93, 97, 98, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 119, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 129, 132, 133, 134, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 148, 149, 150, 153, 154, 155, 156, 157, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 184, 185, 187, 188, 190, 193, 197, 198, 199, 200, 201, 231, 233, 235, 238, 240, 242, 244, 246, 249, 250, 252, 253, 255, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 264, 265, 268, 271, 274, 277, 278, 279, 280, 283, 285, 287, 288, 290, 292, 294, 297, 298, 299, 300, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 311, 314, 315, 317, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 331, 332, 333, 339, 346
 Zeus 33

KUR'ÂN'IN GÜZELLİK VE ÇİRKİNLİĞE BAKIŞI

İnsan, güzelliğin arayışı içinde bulunurken çirkinlikten uzaklaşmanın da bir çaresini aramaktadır. Güzellik, fertten medeniyet seviyesine ulaştığı takdirde evrenselleşmekte ve sonraki nesillere hem sahip olunacak bir miras bırakmakta hem de ufuk açmaktadır. Ama ferde hapsolan güzellik, o dönemde kısıtlı kalmakta ve yok olmaktadır. Buna karşın çirkinlik, izâfi ve değersiz olduğu için hem olduğu döneme hapsolmuş hem de sonraki nesiller tarafından unutulmuştur. Çirkinlik daima nefis, haram, günah, kötülük ve şeytanla ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirme sadece tanımlama yapmak için değil, aynı zamanda onlardan sakınmak ve onların hedef olmadığını göstermek içindir. Bu çirkinliğin insana maddî ve manevî açılardan olumsuz etkileri bulunurken güzelliğin de olumlu etkileri mevcuttur. Ayrıca toplum, güzel ve çirkinin öznel yapısını aşarak güzellik ve çirkinlik mefhumuna ulaşmayı kendisine gaye edinmelidir.

İnsan fitratını görmezden gelmeyen Kur'ân, güzellik ve çirkinliği mukayeseli bir şekilde değerlendirmiştir. Müslümana güzeli anlatmakla yetinmeyen Kur'ân, çirkinini tanıması için ona çirkinlikten de bahsetmiştir. Kur'ân'ın güzelliğe yaklaşımı, Allah-âlem-insan üçgeninde cereyan etmiştir. Ayrıca Kur'ân'ın güzellik anlayışı, dünyevî-uhrevî ve maddî-manevî açıdan kapsamlıdır. Kavramları mukayeseli bir şekilde değerlendiren Kur'ân, çirkinliği dünyada kötülük ve ahirette cehennem ve onun içindeki azap şeklinde sunmuştur. Elinizde bulunan bu eserde güzellik ve çirkinlik mefhumları mukayeseli bir şekilde değerlendirilmiştir. Önce Kur'ândan seçilen yirmi altı kavramın sözlük ve mu'cemlerden kavramsal çerçevesi anlatılmış ve daha sonra alanında kaynak olma hüviyeti kazanmış olan rivâyet ve dirâyet tefsirleri ile işâri tefsirlerden bu kavramların konusu ve mahiyeti araştırılmıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-8371-79-6

9 786258 371796